

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik a szünet kivételével havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Gy. Csepreghy Károly, Ernyei Lajos, Dr. Komlóssy Ferenc, Vadász György, Vágvolgyi Béla s többek közreműködésével kiadja és szerkeszti

ZELLICER JÓZSEF,
tanítóképző igazgatótanár.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

TARTALOM: A keresztény nevelés a népiskolában. P. S. — Igaz-e, hogy a lelkészek bitorolják a felügyeleti és igazgatási jogot a népiskolákban? II. Ernyei Lajos. — Javítsunk a nyelvhibákon! Sárváry. — Tornászati póttanfolyam — Irodalom és művészet. — Vegyes.

A keresztény nevelés a népiskolában.

Köztudomású és régi igazság, hogy az ember művelődésének menetében az oktatásnak a neveléssel szorosan karöltve kell járnia; megfelelőleg a lélek tehetségeinek, melyeket nem szabad egyoldalulag fejleszteni, hanem azon kell iparkodnunk, hogy lehetőleg összhangzásban fejlődjenek ki az ember gyermeki életéből. Míg az oktatással az észre hatunk, addig a nevelés a szívet, az érzőtehetséget érinti; s a szerint, amint többé-kevésbé helyesen vagy nem helyesen történik az oktatás és nevelés, nyilatkozik a lélek harmadik fötehetsége, az akarat, melylyel céljait valósítja. Az oktatás egymagán nem elégséges; olyan mint a nap melegség nélkül, egyéneket képez, kik tudnak ugyan valamit, de a maguk tudományán kívül mások-é iránt érzéketlenek; nem éreznek helyesen, tehát nem is tudnak valamit helyesen, lehetnek tudósok, de nem nevezhetjük mivelteknek, s azért önhittség mellett inkább csak tudákosok; ezekkel van mainapság legtöbb baja a társadalomnak; viszont a nevelés egymagán oktatás nélkül vagy hézagos oktatás mellett ügyetlenné, érzégtelenné tesz az egyént; olyan, mint meleg pincében a növény, színtelen, gyenge fattyú. Amint oktatás és nevelés nélkül sohasem lehet az ember teljesen ura akaraterejének, úgy az egyik vagy másik híján

csak ritkán és nehezen. Jól cselekedett tehát a keresztény kath. egyház, mint valószínű, a szó legszorosabb értelmében vett anya-szentegyház, és példájára az utána keletkezett, szintén kebeléből elszármazott többi egyházak, midőn az iskola életét az egyházi élethez szorosan fűzte, mert egyház és iskola tulajdonképpen egy intézmény s azért kellekven következmények nélkül soha el nem választhatók. A keresztény kath. egyház a legrégebb időktől egyszerre iparkodott oktatni és nevelni is, s ezt mainapság is teszi ott, hol külső hatalom és tőlakodó beavatkozás egyelőre lehetlenné vagy legalább akadályossá nem teszi egyenes irányú működését. Egyház és iskola adja a keresztény nevelés fogalmát. A keresztény nevelésnek teljesen át kell hatnia az oktatást, hogy a gyermekekből úgy nevezett keresztény okossággal ellátott világra való felnöttek váljanak, olyan nemzedék, mely a népek körében, mint annyi századon át eddig, jövőre is az emberiség művelődésének magasztos missziója a keresztény alapokat szilárdan megtartsa. Keresztény alapokon nyugszanak összes tudományos, kormányzati, társadalmi s erkölcsi intézményeink, szóval kulturánk, mely annál tartósabb és termékenyebb leendő, minél inkább elismerjük a keresztény nevelés jogosultságát az oktatásban, és minél inkább érvényesítjük. A kereszténységen alapuló világkultura mel-

lett minden egyéb kultúra parányi és gyanus, a gyors enyészet csiráját magában rejtő és laza. Kell példa? Nézzük a zsidókat; tömörülhetnek-e valaha néphatalommá? Soha, amint eddig annyi századon ezelőtt át nem bírtak tömörülni. Vagy meddig tartott a mult század végén a pogány elvekre épített francia köztársaság, zászlóvivőinek minden nagy tudományossága mellett is? Keresztény nevelés (sarkköve az alázatosság) híján tönkre ment és megy minden; az egymássaléni áskálódás és ármány (szülője a büszkeség) szétfoszt mindent; ez a fölöldő elem mintegy az átok, mely mindazon törekvése rénehezül, a mely nem a kereszténység örök és tiszta igazságú elveiből. Amint ezeket az államférfiak szemük elől tévesztik, nyugtalanság, zavar sőt forradalom is származik; viszont, ha megeszmelednek a kereszténység elvein, biztos a béke. Mindoly jelenségek, melyeket figyelmes ember naponként tapasztal, s belőlök üdvös tanúságot von. Azért kedves tanító társaink a népiskolában, gondoljuk meg jól a kereszténység fontos küldetését és következetesen a keresztény nevelés és oktatásnak fontosságát is magasztos hivatásunkban; egy egész nemzedék üdve van kezeinkbe letéve, oktatásunk és neveljünk keresztény elvek alapján, melyeknek minden eddigi tudományt és műveltséget, minden eddigi rendet s az évezredek előttiékkal össze sem hasonlítható jobb és boldogabb állapotokat köszönhetünk: ne kápráztassuk szeméinket, ne bóduljunk el a napjainkban oly sokszor fölvetődő kereszténytelen törekvésektől, melyek nem csak vallásunktól, hanem alkotmányunktól és polit. intézményeinktől is meg akarják tagadni a keresztény elvek befolyása alapján történt eredetét. Viszont míg idő és körülmények nem engedik, hogy a jelenkor kívánalmainak teljesen megfelelő, kivált katolikus népiskolai tanítóképző intézeteink és k a t h. e g y e t e m ü n k legyenek, kövessünk el kath. tanító társaink egyelőre mi mindent, hogy hiteletünknek megfelelő oktatás és nevelés folyjon be mindazon tanintézetekbe, melye-

ken mi vagyunk hivatva működni! A kiknek pedig az Isten azon kegyelmet adta, hogy erkölcsi és anyagi erővel támogatják mindazon vállalatot, mely által előbb említett tanintézetekhez juthatnánk, tetézze azon kegyelemmel is, hogy szándékukat érvényesíthessék, tetté váltsák. P. S.

Igaz-e, hogy a lelkészek bitorolják a felügyeleti és igazgatási jogot a népiskolákban?

II.

Az ezelőtti számban közölt sorokból két körülmény tűnik ki világosan. Az egyik: hogy az állam a népoktatás ügyét nem tekintette saját hatáskörébe tartozónak s azért nem is törődött vele; a másik: hogy az egyház helyesen fogva fel létezésének föltételeit, ezek közt első helyen az iskolát: azt megteremti, hosszú századokon át saját szellemi és anyagi erejéből föntartja, s így a természetes jog mellé, mely őt mint elismert társadalmi tényezőt az iskolában megilleti, még egy másikat, a tulajdonjogot is megszerezte, tehát nem bitorolja azon állást, melyet az iskolában elfoglal.

A 18 század közepén fordulat áll be, II. Frigyes porosz király 1763. mintegy a 19. század műveltségére előkészítőül: „General-Land-Schulen Reglement“-jében keresztül viszi országában a népoktatás reformját.

Ez szeget üt Mária Terézia fejébe s annak dacára, hogy e két hatalmas uralkodó ellenlábás volt: M. Terézia nem tagadhatta meg Frigyes intézkedéseitől az elismerést; de mert ismerte elődjének óriási mulasztásait is a népoktatás terén: nem nyomhatta el nemes szívében a hangot, mely őt is a népoktatás fölkarolására ösztönzö. A dessani püspök már 1769. serkentette M. Teréziát az iskolaügy állami fölkarolására. 1770. végre egy alkalommal ki-

mondta „az iskolaügy valamint eddig volt, úgy ezentúl is marad politikum.“

Ebben persze sok a komikum; mert hát mit tett ezen politikum érdekében az állam eddig? Semmit. A rendi országgyűléseken, ha szőnyegre került is az oktatásügy, ez mindig a közép és felsőbb oktatás volt; az elemivel mit sem törődtek. Tehát M. Teréziának fenti nyilatkozata a multa nézve egy óriási vád, mely az államot, mint szintén társadalmi tényezőt, tehát olyat, mint a melynek joga és kötelessége volna az iskolában, terheli; de a jövőre némi biztosíték, hogy ezután majd fog tenni valamit.

És a kik ezt hitték, nem is csalódtak. Arra természetesen nem gondolhattak, hogy az elemi oktatást egészen kivegyék az egyháziak kezéből, mert hol vegyék a helyüköt elfoglalandó világiak fizetésére a pénzt? De még a régi állapotok meghagyása mellett is egy tanulmányi alapra volt szükség, hogy az állam segíyezhesse a népiskolát. S egy véletlen ezen csakugyan segített. 1773. szétoszlatták a jezsuita társaságot, s ennek hátra hagyott birtokából azután már jutott volna.

Bécsben hozzáfogtak a munkához. Felbiger apátot hívtak meg, a ki 1774. benyújtá M. Teréziának „Allgemeine Schulordnung“-ját, melyben az örökös tartományokra ki van mondva az oktatás ügy állami volta, s meg oldva annak reformja, ha nem is véglegesen, de hosszab időre.

A magyar tanügy rendezésére 1777. került a sor. Ekkor jelent meg a magy. kancellaria megbízásából Urményi és Tresztyánszky szerkesztésében az első „Ratio educationis“, mely habár egészen Felbiger Schulordnungja nyomán halad, mégis már előszavában kimondja, miszerint nálunk az oktatásügy nem állami, hanem fejedelmi jog, azért jelenik meg a „Ratio“ is egyszerű rendelet alakjában. Miért szigeltett nálunk az oktatásügy a fejedelmi jogok közé, nehezen csalódnunk, ha ennek okát protestans atyánkfiaiának nagy elterjedését és befolyásban is növekedését vesz-

szük; az ő befolyásuk pedig, melyet az oktatásügyet napirendre tűzhető országgyűlésre is gyakorolhattak volna, még akkor nem látszott sem előnyösnek, sem kívánatosnak.

II. József sem mostohája a tanügynek. Átveszi édes anyjától a készet s ha mást sem tett volna, türelmi-rendeletével legalább némileg csillapítja a protestansok kedélyét — nem csekély előnyére az iskolának, — s ha ugyan azzal a türelmi-redelettel nem izgatja fel a katolikuskokat: uralkodása tán sokkal sikeresebb leendett a tanügyre. Ő különben eltér Felbiger rendszerétől és a köznevelést szabad szellemben szabályozza. Az ő uralkodásának eredménye az 1791. országgyűlés is, mely az állam főfelügyeleti joga mellett megadja a protestansoknak a szabad iskola jogát. Ugyan ekkor határozzák el a magyar nyelv tanítását is.

1806. Ferenc király egy második „Ratio educationist“ ad ki. — A közoktatás iránt tehát, a mint látjuk, nagy és folytonos az érdeklődés, de az ügy maga még mindig nem állami, nem országos.

Végre 1827. az országgyűlés is kiküldött egy bizottságot az oktatás rendezésére. S ez lett volna az első eset, hogy a már fél század óta fejedelmi gondozásban részesülő népoktatást az országgyűlés is tárgyalás alá veszi. E bizottság működése azonban ismeretlen.

Tulajdonképen 1844. látjuk elemi oktatásunkat először az ország színe előtt Képelem, hogy pirult e kis parlagi gavalér annyi kacagányos nagy úr előtt. Apponyi korlátnok nyujtotta be a tervezetet „Magy. orsz. elemi tanodáinak szabályai“ címen.

M. Teréziától 1844. sok történt; az az előbbre alig vitték a közoktatást, mint a hol M. T. hagyta. Uralkodóink le nem veszik többé a napi rendről, hanem azért még sem igazán állami. Egy ideig tisztán fejedelmi jog; később, mikor már az állam is

elvállalhatta kötelességét, azon veszi magát észre, hogy ez mégis csak nagy teher, s hogy már ez is arra utalja az államot, miszerint az egyházzal osztva meg, vigye tovább. Ugy is történt. Az 1844. országgyűlés határozata szerint „az iskolák fő-kormányzója a helytartótanács, mely az elemi oktatásra a kir. főigazgatók által ügyel fel. Ezek alatt állanak az esperesek, mint kir. felügyelők; minden iskola helyi felügyelője a helybeli lelkész.“

Ily állapotokat talált az 1848. év, illetőleg Magyarország első felelős közoktatásügyi minisztere Eötvös József br., kinek működése népoktatásunkban korszakot alkot. Ő mondja ki először azt, a mihez az államnak mindjárt megalakulásakor joga volt, sőt a mi kötelessége is lett volna; most, az állam főnállásának 800. esztendejében Eötvös mondja ki: „az álladalom az iskolai szükségek fedezését elvileg elvállalta.“ Hogy a szükségek iránt tájékozottassék, máj. 12. felhívja az egyh. megyék főpásztorait oly kimutatások beküldésére, melyek a nevelés oktatás szellemi és anyagi állapotát tisztán mutatják. Erre azután aug. 3. — tehát talán kissé elhamarkodva — benyújtja az első magyar közoktatásügyi törvényjavaslatot.

A 49. év valamint a magyart általán, úgy ezt is elnémitá, törvény nem lett belőle. 49. okt. 19. adta ki Geringer „osztrák összbirodalmi vall. s közokt. ügyi miniszter“ „Organisations-Entwurf“-ját, aztán csend lett. 1867. Eötvös újra közoktatási miniszteré lesz s végre érvényesítheti tapasztalatait, meggyőződését talán jobban, talán helytelenebbül mint 48. tette volna.

A 68. iskola-törvényt ismerjük. Tudjuk, mitféle jogot enged a felekezeteknek saját iskoláikban; tudjuk, hogy az 1876. népiskolai hatóságokról szóló XXVIII. trv. c. 9. § így hangzik: „a felekezeti iskolaszéknek az illetékes lelkész mindenestire tagja.“

Ezen, Mária Teréziától 1876-ig leveze-

tett korszak tanügyi állásában három körülményt látunk előtérbe lépni. Az egyik, hogy először a fejedelmek ébrednek fel a lethargiából, mely elődeiket a közoktatás iránt zsibbadásban tartotta; a másik, hogy később az állam, mint elismert társadalmi tényező szintén kívánja jogát az iskolában s azt a fejedelmektől tényleg átveszi; a harmadik, miszerint az állam ebbeli jogát tényleg gyakorolja a nélkül, hogy az iskolából az egyházat kizaklatná. Tehát az állam is birtokostársnak ismeri el az egyházat, s így maga az állam tiltakozik azon állítás ellen, mintha az egyház bitorolná azon állást, melyet az iskolában felügyeleti tekintetben is elfoglal.

Ezen állításunkat uralkodó fejedelmünk 1869. apr. 24-én tartott trónbeszédjében így fejezte ki: „Az állam a tulajdonjogot nem teremti, következéleg nincs joga azt lerontani.“

A kath. egyház eltekintve a természetjogtól, tulajdonjog alapján is bírja és igazgatja iskoláit, s míg a tulajdonjog szentsége sérthetetlen marad, addig azt a becsületos politikának is respektálnia kell.

A kath. egyház és állam közti ezen iskolaügyi viszonyt nem zavarhatta meg — a minthogy tényleg nem is tette — azon változás sem, mely szerint az állam megszűnt felekezeti lenni. Nagyon helytelen tehát azon fölfogás, mintha most 48 óta épen a kath. egyház nem intézkedhetnék iskolái fölött függetlenül csak azért, mert nincs autonómiája, míg ellenben a nem kath. felekezetek tehetik, mert autonómiájuk van. Nem változtathatta meg már csak azért sem, mert a kath. egyháznak iskoláihoz való joga soha sem volt az állam részéről adott kiváltság vagy garancia, míg ellenben a nem kath. felekezetek saját főnállásuk és működési szabadságuk garanciája gyanánt igényelték és vívták ki független hatóságukat iskoláik fölött.

48-ban megszűnt a magyar állam felekezeti lenni, s lett belőle jogállam, vagyis

olyan, mely az elismert felekezeteket mind kivétel nélkül a törvény ótalmába veszi a nélkül, hogy azok belügyeibe — a hova az iskola is tartozik — avatkoznék, kivéve a főfelügyeleti jogot. A vallásfelekezetek nálunk egyenjogúak. Tehát most autonómiára hivatkozni, s csak ennek alapján akarni megengedni az egyházaknak iskoláik szabad vezetését, minden értelmet és alapot nélkülöző frázis. Mert mint Fraknói mondja: „Az állam céljai és érdekei vagy megengedik, hogy a felekezetek iskoláikat maguk igazgassák, vagy nem. Az első esetben e jogot minden felekezetnek meg kell adni; az utóbbi esetben mindegyiktől meg kell vonni . . . Ma az állam felekezetnélküli; nem csinál propagandát egyik egyház érdekében sem, és nem fenyegeti egyik egyházat sem. Most tehát vagy a protestáns egyházaknak sincs többé szükségük ama garanciákra (autonomia), és akkor mondjanak le azokról, vagy pedig most már a kath. egyháznak is szüksége van azon garanciákra, és akkor nem szabad megtagadni tőle.“ Épenséggel nem helyes tehát a „Magy. paed. szemlé“nek azon multkori állítása, mely szerint a magyar püspöki kar által 1877. kibocsátott s a népiskolákra vonatkozó elaboratum érvénytelen, mert mint mondja — a kath. egyház nem bírván autonómiával, iskoláival nem is rendelkezhetik. Nem kell ahhoz autonomia, jóllehet más szempontokból forrón óhajtjuk annak mielőbbi létrejöttét. Az állam által törvényesen elismert felekezet vagyunk, s így belügyeinkben, a hova az iskola is kell, hogy tartozzék — mint minden más felekezet szabadon rendelkezünk. Az államnak meg van fölügyeleti joga, ez őt a természetjog alapján, mint elismert társadalmi tényezőt megilleti; gyakorolja azt minden törvényes és hatáskörébe tartozó eszközzel, soha egy árva betűvel nem szólunk ellene, mert arra, hogy saját jogainkat és a máséit megismerjük, elismerjük, már rég megértünk.

Különben hiszen, a kath. egyháznak iskolahatósági, s általában iskolához való jo-

gát nem is igen vonják kétségbe, hanem azt kívánják, hogy az egyházat ebbeli jogától meg kell fosztani, mert nem tud vele élni, nem különösen azért, mert az egyházi tanfelügyelők és igazgatók, vagyis a lelkészek nem tanférfiak. — Erről jövőre.

Ernyei Lajos.

Javítsunk a nyelvhibákon!

Azok kedvéért, kik tanulják és tanítják is nyelvünket, de azok miatt is, kik megszokásból beszélnek és írnak, nem teszek fölös dolgot, ha gyakorlati életre támaszkodva, néhány oly eszmét állítok egybe, melyek nyomán több hibásan írt szó javítására utat mutatok.

Szabályok nyomán jutni tökélyre, nehéz és unalmas föladat: olvasva, eszmélve és gyakorlatilag okulni, sokkal könnyebb, mulattatóbb és hasznosabb. Nem tulajdonítok esalhatatlanságot nézeteimnek, szívesen fogadom az ellenvéleményt is, de annyit merek hinni: hogy szoros szabályoknak is megfelelnek, s az öntudatos meggyőződésre is könnyen rávezetnek. Ha tehát t. Szerkesztő barátom helyet engedsz igénytelen soraimnak,* ezennel hozzáfogok a dologhoz.

Egy eszme egy szó; vagyis így származnak az összetett szók. A kifejezésre juttatandó eszme helyesírására tehát akár fő-, akár melléknévi jelző kívántatik, mindkettő egybeolvad. Pl. főtanító, nőtanoda, helybenhagyott, rendreutasított, alapeszme, szakképzettség, becsületszó stb.

Összetett szóknál a hangsúly mindig a végszóra esik; pl. sorkatona, rendes hadseregbeli katona, katonasor oly sor, mely katonákból áll; így különböznek egymástól: helyttestanító és tanítóhelyettes, helyettesbíró és bíróhelyettes; faszor és sorfa. Átlag

A hangnyomatos szó még a mondatban is véghelyen álljon; például más ez: Én is voltam ott, mely kifejezésben helyről van szó, — és én is ott vol-

* Amint látod.

tam, hol a hangnyomat a személyt illeti; tehát más: én is megyek oda, és én is oda megyek, megyek oda én is; az első helyet, a második személyt, a harmadik személyesatlakozást jelent.

Többször önhangzóját a származtatási betű határozza meg, p. ad, adó, adós, tehát adó**sok**, nem adó**sak**; arany, aranyos, aranyozni: tehát arany**ok**, nem arany**ak**: így fi, fias, fiadzik, tehát fiak, atyafiak, urfiak, és nem: Fiuk, az Isten áldjon meg: ház, házas, házasodom, házak stb.

A kell ige határtalanja mindig ragozandó; pl. Pálnak fizetni kell, kétes értelmű, Pálnak fizetnie kell, határozott; ilyen: dolgozni kell, jó: dolgoznunk kell; nem jó: nekem írni kell, jó: írnom kell. Jó, a bíróságnak határozni kell, mert segít a névelő **a**, de jobb: a bíróságnak határoznia kell.

Birtokrag és tulajdonnév nem tűr meg névelőt: a házban, jó: a házamban, rossz: lesz: házamban, kezemben, fejemben stb. Így: Péter, Pál, Sándor helyes, de jó: a Péter, a Pál, a Sándor akkor, amidőn rámutatunk, pl. Nem a Nagy Sándor a győző: hanem Nagy Sándor a takács.

Igekötő ragozva is egy szóba olvad, ha kétes az értelem, p. számbaveszem, nem számba veszem; hátrahagyom, nem hátrahagyom; helybehagyom, nem helyben hagyom; fellököm, nem fel lököm; stb. Mielőtt részletekbe bocsátkoznám, még egy dolgot hozok föl. (Vége következik.) **Sárvány.**

Tornászati póttanfolyam

fog a f. évi nyári szünidő alatt, de csakis Budapesten, és pedig egy felől a nemzeti tornaegylet csarnokában, másfelől az I. ker. Krisztina-városrészi tornaegylet csarnokában a tornászban még kevésbé jártas fiatalabb korú s egészséges néptanítók számára tartatni; mindkét helyen összesen csak 60 néptanító vehető föl, kik a 6 heti torna-tanfolyam alatt egyenként 80 frtnyi állami segélyben fognak részesítettetni, miből az úti költség is fedezendő. A ngs. Békey Imre, fővárosi kir. tanfelügyelő úrhoz címzett jelentkezési folyamodványok, melyekhez a születési, — szolgálati, — s orvosi bizonylatok is csatolják, azon

kir. tanfelügyelőség útján terjesztendőek be, melynek kerületében folyamodó tartózkodik.

Irodalom és művészet.

T. c. olvasóközönség! Jóllehet a „Kiskárpáti Emlékek Vöröskötől Szomolányig“ című hely- s művelődéstörténeti munkámra eddigelé bejelentett előfizetések illétékei, alig képesek ugyanezen munkám nagy költségeinek két harmadát fedezni, mindazonáltal, — nehogy hosszabb irodalmi munkálkodásomnak eredménye — parlagon heverjen, szándékozom nevezett munkámat f. é. Julius első felében sajtó alá bocsátani. Hogy a nyomtatandó példányok száma iránt legalább némileg tájékozottak legyek, kérem tisztelettel a még jelentkező t. c. előfizetőket, méltóztatnának előfizetési szándékukat legalább f. hó végeig velem tudatni. Előfizetési megrendeléseket az imént jelzett határidőn túl is elfogadok. — A munka — mint az előfizetési felhívásban tüzetesebben ismertette volt, 19–21 nagy nyolcadrétű ívre fog terjedni, s 21 mezőváros és községnek, s főleg Vöröskő és Szomolány várainak hely — s művelődéstörténetével foglalkozik. — A munkához — a vidék érdekesebb műregiségeinek csinos fametszetű rajzai lesznek csatolva. — A munka ára 3 frt o. é., mely összeg csak a munka átvételekor fizetendő lesz. Felső-Dióson (u. p. Szomolány) 1882. június 8. **Jedlicska Pál**, alesperes, felső-diósi plebánus, a magyarországi műemlékek bizottságának kültagja.

— Borsodi Szilágyi Dezső (Budapest. Miklós utca 22. sz.) előfizetést hirdet a következő helyesírástani és nyelvészeti munkára: „**A magyar betűrendszer egyszerűsítése**“ 22 ábra és 25 kömöszetű mintalap melléklettel. Az egyszerűsítés kérdése nem csupán helyesírástani kérdés, mint a magyar nyelv európai önállóságának legjogszerűbb követelménye s kifejlődésének egyik alapföltétele, egyszersmind nemzeti ügy is az a szó legszorosabb értelmében. Jól tudják s beismerik ezt mindazok, kik az egyszerűsítési törekvéseket kezdettől fogva figyelemmel kísérték. S mert ez így van, nem érezzük szükségét annak, hogy akár a munka belbecsének, akár magának az egyszerűsítés közel évszázados kérdésének igazolására s érdemszerű méltatására itt e helyen programszerű érvelést fejtsünk ki. A folyó évi december hó folyamán mintegy 15–16 ivnyi terjedelemben megjelenendő munka előfizetési ára: 2 frt. Bolti ára magasabb leend.

— **Magyar könyvtár**, szerkesztik Dr. Székely Ferenc, Dr. Staub Mór és Bakos János, kiadja Aigner Lajos előnyösen ismert budapesti könyvkereskedő. Minden füzet ára 15 kr.; eddig megjelent füzetek: „A boldogság alapköve“ és „A Iólek fűkre; vagy: ismerd meg tenmagadat“, írta Mayer Miksa, és „Népmesék“, átdolgozta Győ-

ry Vilmos. A „Magyar könyvtár“ népünk kezébe hasznos, mulattató, szívet nemesítő, értelmet fejlesztő hazafias olvasmányokat nyújt. A füzetek megjelenésének ideje ninosen meghatározva, de havonként rendszeren 2 füzet jelenik meg s 15 krért minden hazai könyvárusnál, vagy a kiadó Aigner Lajosnál Budapesten (Városháztér, a Harisch-Bazár mellett) kaphatók egyenként.

— Ifj. Nágel Ottó budapesti könyvkereskedő (nemzeti színház épület) kiadásában megjelent az „**Önügyvéd**“ 3. kiadásának III. füzeté. (Irta Knorr Alajos) Ára 30 kr. E füzetben a szerző az okiratok kellékeit ismerteti. Közli az okiratokon felhasználásandó bélyegilleték lerovásának szabályait, azok táblázatát, a bélyeg és jogilleték személyesmentesség eseteit, a közvetlenül lerovandó illetékek kiszabásának és lerovásának szabályait, ismerteti a közjegyzői intézményt, annak hatáskörét, eljárásának módját, a közjegyzői díjszabályzatot, áttér a nyilatkozatok egyes nemre: az elismervények, nyugtatóványok szerkesztésének szabályait ismerteti és példákkal felvilágosítja. Mindezeknél, valamint a munka eddig megjelent füzetében a szerző mindenütt kiírja a vonatkozó törvénycikk számát is, mi a munka használhatóságát még inkább fokozza.

— A magyar népdalok egyetemes gyűjteményének zongorára alkalmazott dallamkönyvéből, vagyis a „Magyar Dalalbum“-ból megjelent a III-ik kötetnek 8 ik füzeté is az 541—560. számú, következő dallamokkal: 1. Nem anyától lettél. 2. Nem hallottam soha ily búst. 3. Nem járok már én sehoh sem. 4. Nem messze van ide rózsám. 5. Ne szomorkodj, légy vig. 6. Nyisd ki rózsám ablakod. 7. Oda fenn a felső réten. 8. Oh én szegény kis madár. 9. Oh mi boldog az én szívem. 10. Olyan a szemed járása. 11. Olyan vad a természetem. 12. Örzse néni a csárdába. 13. Piros rózsá, fehér rózsá. 14. Poprád híres város. 15. Rászállott a vadgalamb. 16. Rezes pinte, cautora. 17. Rongyos a betyárnak. 18. Rozmaringyszál jaj be illatos. 19. Rózsabokor a domboldalon. 20. Rózsabokor tulipán. — Előzetési ár „Dal-Album“-ra egy évre, vagyis 10 füzetre 1 frt 80 kr. A „Magyar Daltár“ III-ik kötetére mint a „Dalalbum“ szövegkönyvére 80 kr. A „Daltár“ III-ik kötetéből az első félkötet már elhagyta a sajtót és minden megrendelőnek azonnal megküldetik. Előzetések Győrbe, a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához intézendők. Egyes füzetek minden rendes hazai könyvkereskedésben is kaphatók.

— A „**Harmonia**“ társulat kiadásában megjelent „Este van már“ című magyar románc énekhangra zongorakísérettel szerző Aggházy Károly. Ezen műdal Csiky Gergely „Szép leányok“ című népszínművében énekeltetik. Ára 80 kr. s kapható a társulat nemz. zeneműkereskedésében Budapest (váci utca 3.), valamint vidéken minden könyv- és zeneműkereskedésben.

Vegyes.

— A Nagyszombatban alakítandó kath. tanítóegyesületbe való belépést eddig 208 tanfőru jelentette be.

— Egy felsült tanfelügyelő. Jablonic község körjegyzője a megyei tanfelügyelővel egyetértőleg s ennek utasítása szerint az ottani felekezeti népiskolát községévé akarta változtatni, és pedig a községi előjáróság, mint politikai tényező segítségével. Felsültek mindkettőn. Mi ugy tudjuk, hogy a felekezeteknek kell nyilatkozniok e kényes ügy megváltoztatása érdekében, nem pedig politikai községi előjáróságnak. Mi a tanfelügyelő ezen eljárását nemcsak nem helyeseljük, hanem egyenesen kárhoztatjuk.

— Vigyázat a bélyegre, különben leleteznek! — A közoktatásügyi m. kir. ministerium újból szigorúan, leleteztetés terhe alatt figyelmeztet az iskolai számadások nyugtáinak helyes megbélyegeltetésére való ügyeletre, nevezetesen, hogy minden nyugtatóványra, melyet valaki saját érdekéből, valamely teljesített szolgálat díja fejében kiállít, a II. fokozat szerinti bélyeg az első sor ráírásával illesztendő; kifizetett számlákon a bélyegilleték a II. fokozat szerint kiegészítendő; külföldön kelt és külföldi bélyeggel ellátott okmányok azonnal magyar bélyeggel ellátandók; egyéb esetben pedig az utólagosan fölillesztett bélyeg létezőül nem számít. — Ami ekkép a nyugtatóványokra, az áll szintén az iskolaszékek s iskolaigazgatók részéről kiállítatni szokott tanítói szolgálati bizonyítványokra nézve is.

— Wardworth Henry Longfellow, híres amerikai költő élte 74. évében hashártyagyulladásban váratlanul meghalt; igen kedves, jószívű öreg úr volt, ki gyönyörű és mély érzésű költeményeivel a világirodalomban előkelő helyet vívott ki magának; különösen megható és elragadó a költő azon helyeiben, melyekben ketholikus tendenciákat és szokásokat érint; amint különben is igen értette a katholicismus gyöngyeit fölhalálni és műveiben fölhasználni.

— A hat heti magyar póttanfolyam azon tanító urak számára, kik a magyar nyelvben járatlanok, Győrött f. é. július 3-án kezdődik; a 70 krnyi napi díjon kívül a győri kir. tanfelügyelő úr, kinél előtte való nap személyesen is kell jelentkezni, szabad elszállásolásról s a pozsonyi tanfelügyelő ur úti ár kedvezményről a gőzhajón gondoskodnak. — Léván a póttanfolyam június 30-án kezdődik; előtte való nap személyesen jelentkezni a lévai államtanítóképezde igazgatóságánál kell, a mely a napi díjakon fölül lehetőleg mersékelt árú ellátás és szállásról is sziveskedett gondoskodni. A jelentkezési folyamodványok, mint előbbi számunkban is hirdettük, a pozsonyi kir. tanfelügyelő úrhoz küldendők be, még pedig ha csak lehet még f. hó 26-a előtt, hogy idő maradjon a rendes meghívásra is.

— 4 év alatt 126 kath. népiskola állíttatott

7 millió frank költséggel és pedig adakozás után, de nem ám magyar hazánkban, hanem Franciaországban.

— A honpolgári joggal még eddig nem bíró részint külföldi származású, részint külföldi tanítóképző oklevéllel bíró és hazai állomásokon működő tanítók ügyében újabb rendeletet adott ki a közokt. ministerium, figyelmeztetve, hogy honpolgári joggal nem bíró tanítók állomásaiktól elmozdítandók; a honpolgári jog elnyerésére azonban szükséges a külföldi tanítói oklevélnek Magyarországra nézve való érvényesítése, melyet ismét a magyarhoni földrajz, történelem és alkotmánytanból teendő póttanoképesítő vizsgálatnak kell megelőznie; ezen vizsgák havonként az állami tanítóképezdékekben tartandók; jól megjegyzendő, hogy f. é. július 1-étől kezdve már nem lehet tanító, „ki a magyar nyelvet beszédben s írásban annyira el nem sajátította, hogy azt a népiskolában taníthassa.“ (Hát az u. n. kir. kath. és egyéb felek. képezdek csakugyan mostoha gyermekei a magyar államnak? Ha igen, akkor miért avatkozik az állam a felekezetek jogaiba és hatáskörébe? — ha nem, miért nem gyakorolja az osztóigazságot? miért nem mér egyenlő mértékkel? —)

— Állami iskolák fölállítására végett oly helyeken, hol sem a polgári, sem a hitközségek nem képesek iskolákat fölállítani, egy a közokt. ministeriumban f. é. június 5-én tartott értekezletre hívták meg a kir. tanfelügyelők. Az általános iskolázásnak minél teljesebb kivitele s a népoktatásnak és nevelésnek terjesztése fontos szempontjából természetesen távol van tőlünk, hogy az iskolák számának szaporítását, — kivált, a hol reájuk égető szükség van, de a nép saját erejéből nem képes iskolákat fölállítani, — örömmel nem üdvözölnök; óhajtjuk és kívánjuk azonban, hogy a vallás-erkölcsi nevelés ilyféle iskolákban, vallásukhoz buzgón simuló tanítók alkalmazása által biztosítsák és főleg a kath. egyház emberiségnevelő üdvösséges működésében az ily állami iskolák által nemcsak hogy legkevésbé sem zavartassék, hanem inkább még előmozdítassék; olyképen fogjuk fel az ily állami népiskolák hivatását, mint a kath. kir. középtanodák-és képezdek-ét, kik többé-kevésbé jogosan szintén állami jelleggel is bírnak; az állam bizony soha sem fogja azt megbánni, ha kellő határok közt a kath. egyháznak magasztos küldetésében segítségére van.

— A magyar nyelvet nem magyar ajkú népiskolákban sikeresen oktató tanító urak jutalomdíjaztatására nézve a közokt. m. kir. kormány ez idén is tesz intézkedéseket és nevezetesen fölívta a megyei közigazgatási bizottságokat, hogy e célból két-két tanító urat hozzon ajánlatba.

— Külföldről nyert tanítói oklevél érvényesítése Magyarországra nézve. Frischau-

er Franciska tanítónőnek a kremsi képezdeből 1875-ben nyert elemi-, illetőleg polgári iskolai tanképesítő oklevélét hazánkra nézve is érvényesnek nyilvánította a vall. és közokt. m. kir. minister úr.

— Pályázat. Trencsénmegyei Nagy-Bittse róm. kath. elemi népiskolánál az ujonnan rendszerezített harmadik néptanítói állomás elnyerésére, melylyel a róm. kath. hitközség részéről fizetendő 400 frt. o. é. évi díj és szabad lakás van összekötve, f. é. július 6-án a helyszinén pályázat hirdettetik azon megjegyzéssel, miszerint a fenti állomás elnyeréséért pályázni akarók a magyar, tót és német nyelvben jártasak legyenek; a kik pedig a zenében is jártasak, azoknak előny biztosítatik. A folyamodványok a bittsei kanonok-plebános úrhoz, mint az iskolaszék elnökéhez terjesztendők be. A folyamodók személyes megjelenése óhajtandó. Kelt Nagy-Bittsén (pósta helyben) 1882-ik évi május hó. 31-én. Malocsay Gáspár, t. kanonok, esperes-plebános, mint iskolaszéki elnök.

— Üres tanítói állomás — a bazinvárosi népiskolánál. 400 frt fizetés. 50 frt lakbér; július 15-őig.

— A suránkai kántortanítói állomásra a pályázat f. é. jun. 27. tüzetik ki. A kéretek nt. Mellicky Jenő ujlak-kerületi alesperes s üzbeigi pleb. urhoz nyujtandók be.

— Paedagogiai történeti naptár. 1819. jun. 17. * Offenbach Jakab, híres zeneköltő. — 1852. jun. 21. † Fröbel Frigyes. (L. a „Népn.“ 7. sz.) — 1790. jun. 25. † Basedov Bernát János Magdeburgban, a dessauai „Philantropinum“ alapítója. B. az ábécét mézes tésztából készített betűkön tanította. B. 70 különböző művet adott ki, ezek közül „Elemi könyve“ és „Tanítási eljárása“ több kiadást ért. Több ezer tallérnyi fejedelmi segélyezés dacára nem tudott intézetével boldogulni; pedig a leghíresebb paedagogusok működtek intézeténél; mint Campe, Salzmann stb. — 1802. jun. 25. * Hummel János Würzburgban, a siketnéma intézetek alapítója, u. o. tképző igazgató. — 1712. jun. 28. * Rousseau János Jakab Genfben, „Emil“ megjelenése után menekült Angolországba; a dijoni akadémia ezen kérdésére: Előmozdították-e az erkölcsi javulást a tudományok és művészetek? ő nemmel felelt, mert — mondja ő — a régi Róma jobb volt, mint a későbbi, és Spártában tisztább erkölcsök uralkodtak, mint Athenében. Különb. R. ábrándozó ember volt. — 1522. jun. 30. † Reuchlin János, nyelvbuvár.

☞ Tisztelettel kérjük lapunk azon olvasóit, kik előfizetési díjaikkal hátralékban vannak, — sziveskedjenek azokat mielőbb beküldeni, illetőleg előfizetésüket megújítani.